

פרשת תרומה – THE MISHKAN

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שמות כה ה :

The Chinuch tells us a great principle, that our actions affect and condition our internal, spiritual reality. G-d therefore commanded us to make a place that would be perfectly pure and holy where, both by going there and doing the things we do there, we could purify our own thoughts.¹

For example, the fact that a sinner had to take an animal, go to Jerusalem, go up to the Beis HaMikdash and have his korban sacrificed in such an awesome environment would certainly impact his future behavior in a dramatic way².

However, the Mishkan-idea went way beyond that.

The Sinai experience was the completion of the creation³. However, the Ramban says that if Maamad Har Sinai was meant to be the culminating event of the Book of Shemos, Shemos would have ended with this event⁴. The fact that Sefer Shemos ends with the Mishkan means that the Mishkan was the culminating event of the Sefer⁵. The reason for this, says the Ramban, is because the Sinai experience was only a one-time event, and what matters to the Jewish people is not just the historical event, but rather the possibility of translating that event into a permanent reality. This is the Mishkan⁶.

The Mishkan took the Shechinah experience of Maamad Har Sinai and provided a way in which it could rest in the midst of the Jewish people on an ongoing basis⁷. In this sense, it facilitated the phenomenal spiritual achievement of the nation who now achieved what their forefathers did – becoming a walking receptacle for G-d's presence⁸. The Mishkan would be a

¹חינוך: הגופות יוכשרו על ידי הפעולות ... וע"כ צונו לקבוע מקום שיהיה טהור ונקי בתכלית הנקיון לטהר שם מחשבות בני אדם ולתקן לבבם אליו בו והוא ב"ה ... אמצעית העולם. ... הלבבות יוכשרו על ידי הפעולות, וברבות הפעולות הטובות ורוב התמדתן, מחשבות הלב מיטהרות ומתלבנות, וד' חפץ בטובתן של הבריות

² שם

³ העמק דבר, הקדמתו לשמות: מעמד הר סיני גמר הבריא

⁴ זה המשמעות במה שכותב בסוף הקדמתו לשמות כשמבאר למה ספר שמות גומר בהמשכן.

⁵ רמב"ן, הערה הבא

⁶ רמב"ן, ריש פרשת תרומה (שמות כה א): וסוד המשכן הוא שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר.

⁷מהר"ל שם: וכדי לומר לך התכלית מה שגאל הקדוש ברוך הוא כי התכלית הוא מעיקר הדבר והתכלית הוא כמו שאמרנו לשכון ביניהם וברמב"ן, הקדמתו לשמות: וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם ... ואז נחשבו גאולים

⁸ נפש החיים, שער א פ"ד: לזאת הרי כי ודאי עיקר ענין הקדש והמקדש ושריית שכינתו יתברך הוא האדם ... רמב"ן, הקדמתו לשמות (סוף): וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם שהיה וד' אלוך עלי אהליהם, והם הם המרכבה ואז נחשבו גאולים. ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ד' מלא אותו תמיד

portable Har Sinai, ensuring a continuation of the revelation of Sinai in our midst. It translated the very open spiritual revelation of G-d into a quieter but permanent revelation below the surface¹. Therefore, the goal of the Exodus was only realized once the Mishkan was built².

The Mishkan therefore, completes the Book of Shemos. Moreover, unlike Har Sinai, which was an experience where we were artificially transported to great spiritual heights, the Mishkan was built by our own hands³.

Sefer Shemos is really the completion of Sefer Bereishis⁴. Sefer Bereishis dealt with the creation of the world, the creation of man and the creation of the Jewish people. Sefer Shemos deals with the purpose of that creation. This begins with the giving of the Torah at Sinai, which reveals G-d's intention. This purpose is fully reflected with the building of the Mishkan, which now becomes the completion of the creation. Hence we read that the completion of the Mishkan was a day of joy for G-d, like the completion of creation⁵. In Pirkei Avos, the Mishnah telling of the ten daily miracles in the Beis HaMikdash is juxtaposed to the Mishneh detailing the Ten Sayings of Creation⁶.

The Mishkan, as we shall see, is the model that man makes for himself to teach himself how to maintain holiness in all his actions⁷. When a man would come to this purest of environments and experience a deep connection to G-d, his actions would have the maximum impact on conditioning his character and purifying his soul⁸. Not only the spiritual parts of man,

¹ מדרש תנחומא, במדבר ג: כיון שהוקם המשכן אמר יפה היא הצניעות ... התחיל לשבר עמו באוהל מועד ... אמר הקב"ה כך הוא כבודי שיהא מדבר מבפנים ... (ע"ש ובעץ יוסף שם)

² וכן כתב המהר"ל בגבורות ד' פ' סט

³ Shabbos is holiness in time. The Mishkan is holiness in space. Our perception of these two is different. We experience time as passing through us (or of us passing through it). We seem to be able to do nothing about the inexorable flow of time – we get older, the days pass on ... But we can control our relationship with space. We can decide which space we wish to be in, and move from one to another. Hence the holiness of time (Shabbos) is something which is initiated by G-d, whereas the holiness of space is initiated by us.

⁴ כתב הבה"ג (סוף ספרו) ששמות נקרא חומש שני (אבל אין ויקרא נקרא חומש שלישי אלא ספר כהנים, וכן במדבר חומש פקודים ודברים משנה תורה) ועל זה כתב העמק דבר (הקדמתו לספר שמות) דזה ללמדנו ביחוד שהוא שני לספר ראשית הבריאה כי הוא חלק שני מזה הספר, היינו בו נגמר סדר הבריאה

⁵ אור גדליהו תצוה ב: וכן כשנשלם המשכן היתה שמחה לפניו יתברך כיום בריאת שמים וארץ. כי בבנין המשכן נשלמה כוונת הבריאה.

⁶ אור גדליהו, שם: ולכן מה שמצינו בהז"ל באבות (פ"ד) שאמרו בעשרה מאמרות נברא העולם, ואחר כך אמרו עשרה נסים נעשו לאבותינו במקדש אינו סתם מקרה ששניהם מספרם עשרה

⁷ נפש החיים, שער א, פ"ד: שכל תכלית רצוני בתבנית המשכן וכל כליו, רק לרמוז לכם שממנו תראו וכן תעשו אתם את עצמיכם שתהיו אתם במעשיכם הרצויים כתבנית המשכן וכליו

⁸ חינוך צה: כי בנין בית לשם יתברך, ועשותינו בה תפלות וקרבות אליו, הכל להכין הלבבות לעבודתו יתעלה ... שהכל להכשר גופותינו, כי הגופות יוכשרו על ידי הפעולות ... ועל כן ציינו לקבוע מקום שיהיה טהור ונקי בתכלית הנקיות, לטהר שם מחשבות בני איש ולתקן לבבם אליו בו.

but also his material being and even his physical possessions, become holy through connecting all of himself to G-d¹. The real Mishkan, therefore, was man himself².

The Sinai-experience was the revelation of the Torah which is the blueprint of the world. G-d now orders the construction of a model of that world, in the form of the Mishkan. The commentators tell us that each and every one of the details of the Mishkan reflected one of the aspects of the creation³. Every little hook or stitch was vital because the Mishkan was a mini-world.⁴

The sacrifices that were brought in this Mishkan were set up to be an exact parallel of the underlying forces that govern this world⁵.

When G-d created the universe, He did so for the sake of man⁶. Man is therefore the primary model which G-d used to create other parts of the universe (even though in the order of creation, this was the reverse – and man was therefore a composite of the entire universe⁷). The

¹מי מנוחות ח"א ד"ה וידבר: ... כאשר נאמר להם פרשת משפטים, היינו שרצון הש"י הוא שיתפשט קדושתו ועבודתו בלבות ישראל, עד שיתפשט גם על קנינים השייכים להאדם שלא יוכלו לעשות דבר שלא כדת כמו שנתבאר בפ' משפטים (ד"ה ואלה), ועי"כ היה צעקה בלב ישראל איך אפשר להזדכך לב אדם כך. ועי"ז נתן הש"י עצה להם בזו הסדרה ויקחו לי תרומה זהב וכסף ונחשת ואיתא בזוה"ק (שמות קמ"ח) שהוא נגד היסודות הנמצאים באדם והוא שימסור האדם כל יסודותיו וכחתי להש"י שהוא ישלוט בהם כרצונו ית', וממילא יהיו כל קניניו טובים וגו'

²נפש החיים, שער א פ"ד: אז הוא עצמו המקדש ממש ובתוכו ה' יתברך שמו, כמ"ש (ירמיה ז') היכל ה' היכל ה' המה, וכמאמרם ז"ל ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם כו' וזה שאמרו רז"ל (כתובות ה' ע"א) גדולים מעשי צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאלו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואלו במעשה צדיקים כתיב מקדש ד' כוננו ידך, פתחו במעשי צדיקים וסיימו ראייתם במקדש, כי כן באמת שהצדיקים על ידי מעשיהם הרצויים לפניו יתברך, הן הם מקדש ה' ממש, ויש לומר על דרך זה הכתוב ועשו לי מקדש גו' ככל אשר אני מראה אותך וכו' ורז"ל דרשו (סנהדרין ט"ז) וכן תעשו לדורות, ולדרכינו יש לומר גם כן שרוצה לומר

³העמק דבר שמות כה ח: והענין דכל פרטי המשכן מכוונים נגד כל פרטי עולם שברא היוצר יתברך רבינו בחי, שמות כה ט: את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו. ידוע כי המשכן וכליו הכל ציורים גופניים להתבונן מהם ציורים עליונים שהם דוגמא להם

⁴העמק דבר, שם: [פירש הכתוב] כמה ענינים שיהיה כך וכך והיה נראה לנו שאינו אלא קיום הבנין בטוב כמו חמישים לולאות של היריעות היה נראה שאינו אלא כדי לחבר את היריעות ולפי זה אם לא היה אחד מהם ... אינו מזיק ... אבל לא כן הדבר אלא כך ההכרח לפי בנין העולם

בדעת זקנים מבעלי התוספות לח כה: וראה כמה חביב המשכן שהוא כנגד ברייתו של עולם. כיצד: ביום הראשון בראשית ברא את השמים, וכתוב נוטה שמים כיריעה, וכנגדן במשכן ועשית ירעות עזים. בשני יהי רקיע והיה מבדיל, וכנגדו במשכן והבדילו הפרכת לכם. בשלישי יקוו המים, וכנגדו ועשית כיוור ששם המים מכונסים. ברביעי יהי מאורות וכנגדן ועשית מגורת זהב. בחמישי ישרצו המים ועוף יעופף וכנגדו והיו הכרובים פורשי כנפים. בשישי נברא אדם וכנגדו ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך. בשביעי ויכולו וכנגדו ותכל. ולשם כתיב ויקדש אותו וכנגדו וימשה אותו ויקדש אותו. וכנגד שמים בית קדשי הקדשים ששם שכנת הקב"ה. וכנגד הארץ ופרי הארץ השלחן ושתי מערכות של לחם הפנים, שש המערכות כנגד ששת עתים זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף.

⁵נפש החיים שער ב פ' יד (הגה): הקרבנות שבמקדש שהיה כולו בדוגמא עליונה (ע"ש)

⁶דרך ד' א ב א: חפצו ית"ש להטיב לזולתו (היינו האדם)

⁷נפש החיים, שער א פ"ד: האדם ... כולל בתבניתו כל הכחות והעולמות כולם נפש החיים א פ"ו: אבל עיקרו של דבר כי הוא ית"ש אחר שברא כל העולמות ברא את האדם אחר למע"ב בריאה נפלאה כח מאסף לכל המחנות. שכלל בו כל צחצחות אורות הנפלאות והעולמות והיכלין העליונים שקדמו לו. וכל תבנית הכבוד העליון בסדר פרקי המרכבה. וכל הכחו' פרטים הנמצא' בכל העולמות עליונים ותחתונים. כולם נתנו כח וחלק מעצמותם בבנינו ונכללו בו במספר פרטי כחותיו שבו. ... וזה כל האדם שכל כח פרטי שבו מסודר נגד עולם וכח א' פרטי מסודר השיעור קומה של כלל הכחות והעולמות. שמסודרים כביכול כתבנית קומת אדם

עולם - an exact replica of the human - the macro-world outside of ourselves, - עולם הגדול, a mini-world¹.

Now, in order for man to understand how he himself was put together, G-d created the Mishkan. Like man, the Mishkan comprised of all the elements and forces in the world². It was a whole world. As such it was a symbolic model of man³, who was also a whole world. When a person would see that the exact components of the Mishkan came together to bring the שכינה down, he would understand how he must construct himself to bring the שכינה into himself⁴. The Mishkan was like a map showing the person how to do this;⁵ it was a model of a perfect human, so to speak; it allowed us to understand how great man could be, reaching the level of the First Man before the sin⁶. When we come to the Mishkan or the Beis HaMikdash, we see that it

¹ דרשת הרב חיים מולאזין בסוף: כי ידוע האדם נקרא עולם קטן
For example, we talk of 4 macro-spiritual levels, or worlds, with a fifth dimension, about which we cannot talk, above them. So too, man has four levels of soul that exactly parallel these worlds and a fifth one parallel to this fifth dimension. Our נפש parallels עולם העשייה, our רוח parallels עולם היצירה, our נשמה parallels עולם הבריאה while our חיה parallels עולם האצילות. The fifth level of man's soul, the יחידה, parallels a level of the world about which we cannot really talk or understand, which is called אדם הקדמון. Man, in other words, stretches from the lowest physical to the highest spiritual realities that exist outside of himself.

וז"ל המסילת ישירים שמבדיל בין טהור וקדוש: והנה האיש המתקדש בקדושת בוראו אפילו מעשיו הגשמיים הוזרים להיות עניני קדושה ממש. וסימנך אכילת קדשים שהיא עצמה מצות עשה ואמרו ז"ל: כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ותראה עתה ההפרש שבין הטהור לקדוש, הטהור מעשיו החמריים אינם לו אלא הכרחיים, והוא עצמו אינו מתכוון בהם אלא על צד ההכרח, ונמצא שעי"ז יוצאים מסוג הרע שבחומריות ונשארים טהורים. ... והנה האיש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן וכו' כמקדש וכמזבח וכמאמרם ז"ל: ויעל מאליו אלוקים. האבות הן הן המרכבה וכן אמרו: הצדיקים הן המרכבה. כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה עליהם במקדש ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרוב העולה על האישים ... והוא הענין שאמרו עליו ז"ל: כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו הקריב בכורים. וכן אמרו: ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין במקום נסכים. וגו'

² נפש החיים, שער א פ"ד: הגהה: כי המשכן והמקדש היו כוללים כל הכחות והעולמות וכל הסדרי קדושות כולם. כל בתיו וגזיו עליותיו וחדריו וכל כלי הקדש. כולם היו בדוגמ' עליונ' צלם דמות תבנית העולמות הקדושים וסדרי פרקי המרכבה.

³ נפש החיים, שער א, פ"ד: וכן מחלק בזוהר כלל תבנית המשכן וכליו, שהמה רמוזים כולם באדם אחד

שם: אל תחשבו שתכלית כוונתי הוא עשיית המקדש החיצוני, אלא תדעו שכל תכלית רצוני בתבנית המשכן וכל כליו, רק לרמז לכם שממנו תראו וכן תעשו אתם את עצמיכם שתהיו אתם במעשיכם הרצויים כתבנית המשכן וכליו, כולם קדושים ראויים ומוכנים להשרות שכינתו בתוכם ממש, זהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם דייקא שככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו', תכלית כוונתי שכן תעשו את עצמיכם,

דרשת הרב חיים מולאזין בסוף: כי ידוע ... שהבית המקדש כלול בו [בהאדם], והלב של האדם נגד בית קדשי קדשים

⁴ מלבים לה כא: ויונתן תרגם וכל אשר נדבה רוחו דאשלמית רוחיה בנבואתא ... מי הכין את לבו והתטהר והתקדש עד שחלה עליו רוח נבואה היה הוא בעצמו משכן לשכינה ולא הוצרך אל המשכן כי הוא נעשה משכן לשכינת עוזו, ולבו נעשה מזבח להקריב עליו דמו ונפשו עולה וכליל במסירת נפש לד', ובגדיו וכנפי טליתו וטוטפותיו נעשו כבגדי כהונה שבם ישרת ד' אלוקיו ... שהיה משה מתמה על מלאכת המשכן מי יוכל לעשותו וא"ל ד' אפילו אחד מכם יכול לעשותו, ר"ל מי שיתקדש עד שהוא עצמו יהיה משכן לשכינת ד' וגו'

Different aspects of the Mishkan modeled different aspects of greatness. Rabbeinu Bechaya notes the archetype figures modeling the ideal of each dimension:

ר' בחיי: כלל הדברים האלה הכלים הארון ושלחן ומנורה, ומזבח העולה ומזבח הזהב וארון נגד הצדיקים תופסי התורה שלחן נגד מלכי ישראל המנורה כנגד חכמי מזבח הזהב נגד הכהנים מזבח העולה נגד ישראל

⁵ העמק דבר שמות כה ח: [והיינו] שיעשו תואר כל העולם

⁶ אור גדליהו תצוה ב: ענין עשיית המשכן היתה להשרות שכינתו בתחתונים, כמו בתחילת הבריאה שהיתה השכינה שורה שתחתונים, ועל ידי חטאו של אדם הראשון נסתלקה השכינה, ועל ידי זה היתה צווי לעשות משכן. ... בני ישראל נצטוו לעבוד עבודה בהמשכן ... וכמו אדם הראשון שהיה עובד בהעולם קודם החטא, וכדל' לעבדה ולשמרה, והיה אדם הראשון בבחינת הכהן הגדול העובד במשכן, כי אז היה כל העולם

produces the Shechinah. We see how it is built, and from there we understand how to 'construct' ourselves so that we, too, can become a human 'temple', one in which the Shechinah rests. Hence, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: Literally this means *And they will make for Me a Mikdash and I will dwell in them*. But, to be fully understood, we need to add some words. *And they should make for Me a Mikdash - whereby, they will understand how to turn themselves into a Mikdash - and then I will dwell in them.*

There were other parallels between Man, the עולם קטן, and the עולם הגדול. Just like the עולם הגדול has many levels of spirituality, divided initially into four worlds or universes, so too our soul translates into each one of these levels. When these souls are connected to our body, we are able to connect all these worlds¹.

The Mishkan came to aid us in doing this². It facilitated the bringing of the holiness down and mapped these higher worlds for us³. Just as we see ourselves down here as a body with five senses, etc., so too, at the highest spiritual realms, we exist with all these components in spiritualized form. For example, we can trace our sense of touch, hearing, smell, etc., to their spiritual roots, their original lights of holiness. Man is like Jacob's ladder, a long ladder of spirituality, with each rung connected to the next one, allowing man to bring the highest spirituality down here and then use it to elevate the physical back upwards on the ladder⁴.

Each component of the Mishkan reflects one aspect of these worlds and gives us an insight into its workings⁵. The Holy of Holies reflects the light of the highest world. Just as we may not go into the Holy of Holies, so we may not even try to understand the holiness of these

כולו כמו משכן... ואחר חטא העגל נצטוו בני ישראל לבנות משכן, ושיהיה כהן הגדול עובד בתוכו, כי הכהן הוא כמו אדם הראשון, כי הוא האדם הנבחר ע"כ (ול"נ שההוכחה לזאת היא זה שרש"י מביא שהמשכן בא לכפר על חטא העגל. וכלל ישראל במעמד הר סיני תקנו את חטא אדם הראשון (פסקה זוהמתא של הנחש), וחטא העגל היה כעין חטא אדם הראשון פעם שניה ולכן כפרת המשכן על חטא העגל היא כעין כפרה על חטא של אדם הראשון, וקדושת המשכן כקדושת גן עדן. וכל זה לא ראיתי כתוב אבל בע"י אמיתו של תורה היא.)

¹ נפש החיים - שער א - פרק יב: ומה שהנר"ן של האדם אין ביכולתם לקשר העולמות. עד רדתם למטה בגוף האדם כנ"ל.

² נתיבות שלום קצא: נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, ואיך תתכן מציאות כזאת שהקב"ה ישכון בתחתונים, לכן הוריד הקב"ה למטה לעולם הזה הארות מהעולמות העליונים, שעל ידי זה נהיה המשכן ראוי להיות דירה לו יתברך.

³ נתיבות שלום קצא: המשכן הוא כעין מפה לכל העולמות העליונים. אברבנל (רמב/רמג): ואמר ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו' להודיעו שיהיה המשכן וכליו רומזים לצורת העולם וחלקיו ודרך הישר שיבור לו האדם כדי להגיע לתכלית הצלחתו.

⁴ נפש החיים - שער א - פרק יח: והוא ענין מראה הסלם מוצב ארצה כו'. ולא אמר מוצב בארץ. אלא ארצה שפ"ל לארץ ומשמעו שראש עיקר שרשו בשמים ממעל. ומשם הוא משתלשל ויורד עד לארץ יגיע. והוא הנשמת חיים של האדם שמתאצלת כביכול מנשימת פיו ית"ש. ומשם משתלשלת כסלם ושולשלת ומתקשרת עם הרוח והרוח בנפש עד רדתה לזה העולם בגוף האדם. ... (ומ"ש עולים תחלה ואחר כך יורדים. כי כל עיקר בורת האדם. להעלות תחלה כל עולם ממטה למעלה. ואחר כך נמשכי' אורות מלמעלה למטה) ... וקבע הג' מדרגות נר"ן שכל א' מהם תתקשר בחי' הראשונה שלה העליונה בבחי' התחתונה של המדרגה שעליה. כענין השלשלת שכל טבעת ממנה. קצה העליון שלה נאחזת ונכנסת תוך קצה התחתון של הטבעת שעליה.

⁵ שיחות מוסר, ח"א - מאמר ט: וכיון שהמשכן הוא מדורו של הקב"ה כביכול, ממילא מוכן שנברא ונעשה כדוגמא של מעלה, ואם כן ניתן ללמוד מפרטי ודקדוקי המשכן מה שלמעלה ואין באריכות פרשיות המשכן כל פלא

holy lights, or even mention their names¹. Similarly, there is a level of our souls, the Yechida, which exists on such a plane².

Outside of the Holy of Holies was the Heichal, the chamber where the Menorah, inner altar and table stood. The Menorah lit up the world and reflects the light of our eyes, the spiritual source of seeing³. The table corresponds to the spiritual potential of our mouth, and the incense of the spiritual potential of our nostrils⁴. The bells on the מעיל, which the Cohen wore, correspond to our ears, for the sound of the bells were heard when the Cohen approached the Holy place⁵. The Tzitz on the forehead of the Cohen Gadol corresponds to the forehead⁶. Moving outwards, the inner courtyard (Azarah) and the outer altar correspond to the lower seven midos of the sefiros⁷. Hence, the Torah details each utensil and aspect of the Mishkan in great detail, for each is really a description of our highest spiritual realms⁸. Whatever we do manage to understand of the message of the Mishkan, there is a lot more to grasp, too sublime for us to comprehend⁹. Hence, *they will make for me a Mishkan and I will dwell in them*.

This is also why Betzalel, who built the Mishkan, was someone who knew how to combine the letters in the same way as they had been used to create the world¹⁰. For, by building the Mishkan, בצלאל was, in fact, recreating the world¹¹.

The Mishkan was then a human built structure, reflecting the total range of man's creative potential, which led to the Shechinah coming down¹. By recreating this mini-world, man

¹נתיבות שלום עמ' קצ: קדש הקדשים הוא כנגד כל אורות הגלגולות שבעולמות העליונים, שבהם אין אנו רשאים לעסוק כלל ואפילו להזכיר את השמות הק' של אורות אלו.

² בנפש החיים שער א פ' יג בהג"ה: ועולם הראשון ... אשר אנו יכולין לכנותו בשם הוא עולם האצילות ... [ומ"מ עולם האצילות הוא כל כך קדוש ומרום ש]הוא אלקות גמור וגו'. והנה החלק של הנשמה שמקביל לעולם האצילות הוא החיה. ויש עוד חלק של הנשמה הגבהה מזה הנקרא יחידה. (עיין בדרך ד' שהנשמה נחלקת לחמשה דרגות. ועיין בנפש החיים ח"א פ' טו קטע המתחיל אמנם. ושם, בפ' יז כתב: בחינת שרש הנשמה גם כן מתקשרת למעלה מעלה ממדרגה למדרגה עד עצמות אין סוף ברוך הוא.

³ נתיבות שלום שם: ואח"כ בהיכל, המנורה שמאירה את העולם היא כנגד אורות עינים.

⁴ נתיבות שלום שם: השולחן כנגד אורות הפה, ומזבח הקטורת לריח נחוח כנגד אורות החוטם.

⁵ נתיבות שלום שם: והפעמונים שבמעיל הוא כנגד אורות האזנים, כמד"כ בו ונשמע קולו בבואו אל הקדש.

⁶ נתיבות שלום שם: הציץ הוא כנגד אורות המצח, כמש"נ והיה על מצחו תמיד.

⁷ נתיבות שלום שם: והעזרה והמזבח הציצון הם כנגד ז מדות התחתונות.

⁸ נתיבות שלום שם: ומבואר בזה מה שהתורה כתבה את פרטי כל כלי המנורה וכל כלי השולחן וכל כלי המזבח, שהם כולם כנגד אורות העליונים.

⁹ שיחות מוסר ח"א, מאמר ט: ודאי יש בענין המשכן סודות נעלמים ואורות אין סוף.

¹⁰ ברכות נה ע"א: יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ

¹¹ נפש החיים, שער א פ"ד: ולכן אמרו ז"ל (ברכות נ"ה א') יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, ולכן האדם מעם הקדש שכולל גם כן כל סדרי בראשית וסדרי המרכבה כלל הבריאה כולה, הוא גם כן דוגמת ותבנית המשכן והמקדש וכל כליו, מכון בסדר התקשרות פרקי אבריו וגידיהו וכל כחותיו,

This is one explanation of why G-d says to Moses:

שמות לא ב: ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור (עיין שם ברמב"ן בסוף)

man realizes his own power to be a partner with G-d in this world, inspiring him to greater spiritual heights².

The fact that the 39 creative categories of Shabbos³ are learned from the Mishkan⁴ is a reflection of just this point. The 39 forbidden Melachos of Shabbos are learned from the Mishkan⁵, for on Shabbos we dedicate the full scope of human creativity to the higher creativity of the Creator.

Not only did the Mishkan model man, but it was a model of man that man himself is to build. It was a relationship with G-d, initiated by man – an example of Kedusha from the bottom up. Man builds, and the Shechina responds. Just as G-d made the original big world, so man makes this mini-world of the Mishkan. He then models it by turning himself into a Mishkan, a walking Shechina-bearing being.

Shabbos is the opposite. Shabbos is holy whether we keep it or not. G-d initiates this holiness and it is up to us to respond. On Shabbos, we refrain from doing creative acts to show that our world is batul to G-d's world. The creative acts we refrain from are just those that we do to build the Mishkan.

All of this would appear to be inconsistent with Rashi⁶, Seforno and others who say that the Mishkan was given after the Eigel Hazahav¹, as an atonement for it. (As opposed to the

¹ שפת אמת, ריש כי תשא ד"ה ברש"י: שהרי נעשה השראת השכינה על ידי מלאכות האלה. ושורש כל המלאכות ועבודת ימות החול הם מבחינת המשכן.

² שפת אמת, תרומה דף 140, ד:ה ועשו לי מקדש: עשיית המשכן הוא הנמצא בעשייה שהרי כל המלאכות היו במשכן ולא נקרא מלאכה רק מה שהיה במשכן שהמשכן הוא התרוממות כל העשייה לרוחניות

³ משנה שבת פ"ז משנה ב אבות מלאכות ארבעים חסר אחת

⁴ מס' שבת מט: הדור יתבי וקמי בעיא להו הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי אמר להו רבי חנינא בר חמא כנגד עבודות המשכן אמר להו רש"י, שם: כנגד עבודות המשכן - אותן המנויות שם בפרק כלל גדול היו צריכין למשכן, ופרשת שבת נסמכה לפרשת מלאכת המשכן ללמוד הימנה:

תוס': כנגד כל מלאכה שבתורה - לכאורה נראה דיליף נמי ממשכן שהרי לכך נסמכה פרשת שבת לפרשת משכן ועוד דאי לא יליף ממשכן אם כן היכי ידעינן לדידיה הי גינהו אבות מלאכות והי תולדות דאין סברא לומר שמדעתם ביררו מלאכות החשובות ועשאום אבות ועוד דבהדיא תנן לקמן בהזורק המושיט חייב שכך היתה עבודת הלויים אלא לפי שיש מלאכות דומות זו לזו ואנו עושין שתיהן אבות כגון מרקד ובורר לכך חלקום חכמים להשלים מנין מלאכות שבתורה הואיל וחלוקות קצת זו מזו ואי אפשר לומר כן דלא פליג מדקאמר בסמוך תניא כמ"ד כנגד עבודות המשכן משמע דפליגי ועוד למאן דלית ליה דרשא דמלאכת ומלאכה מנא ליה דחשיב זורה ובורר בשתים ועוד לקמן משמע דמטעם דכנגד עבודות המשכן גרידא אית לן לאחשובינהו בתרתי דקאמר אביי ורבא בפרק כלל גדול (לקמן עג): כל מילתא דהואי במשכן אף על גב דאיכא דמייא לא חשיב לה:

⁵The 40th level of Melacha is Yeish MeAyin, which is not in the hands of man.

⁶רש"י על שמות פרק לא פסוק יח ויתן אל משה וגו' - אין מוקדם ומאוחר בתורה מעשה העגל קודם לציווי מלאכת המשכן ימים רבים היה שהרי ב"ז בתמוז נשתברו הלוחות וביום הכפורים נתרצה הקב"ה לישראל ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן (צ"ע טובא דלמא הכל כסדר וציווי הקב"ה למשה היה בארבעים ימים הראשונים טרם עשותם העגל וקודם רדתו מההר עשו את העגל ומשה לא הגיד לישראל ציווי המשכן עד למחרת יום הכפורים שהיו ישראל מרוצים להקב"ה. וכן הוא בהדיא בווהר ויקהל אשר על כן בציווי הקב"ה כתיב מאת כל איש דהיינו גם ערב רב כמו שדרשו רבותינו ז"ל איש איש מלמד וכו'. ומשה בציווי אמר לישראל קחו מאתכם דייקא ולא מערב רב לפי שהם גרמו בנזקים וק"ל):

רש"י על שמות פרק לג פסוק יא ושב אל המחנה - לאחר שנדבר עמו היה משה שב אל המחנה ומלמד לזקנים מה שלמד והדבר הזה נהג משה מיום הכפורים עד שהוקם המשכן ולא יותר שהרי ב"ז בתמוז נשתברו הלוחות (תענית כח) ובי"ח שרף את העגל ודן את החוטאים ובי"ט עלה שנאמר (שמות לב) ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם וגו' ועשה שם ארבעים יום ובקש רחמים שנאמר (דברים ט) ואתנפל לפני ה' וגו' ובראש

Ramban, et al, who write that the Mishkan was always intended².) This would imply that, had the Jewish people not sinned, there would have been no Mishkan at all!

However, Rashi agrees that there was always meant to be a Beis Hamikdash, even had there not been a Chet HaEigel. His only claim is that had the generation of דור הדעה not sinned, that particular generation would not have needed a Beis Hamikdash. This generation was living in the desert without ever having to go to the bathroom or take care of their clothing, protection and other physical needs. Removed from civilization, they were totally dedicated to Torah study. Moreover, Maamad Har Sinai removed the Tumah (Zuhama) of the Cheit of Adam HaRishon and the Jewish people were now poised for Moshiach to come³.

The Jews of that generation were already the Olam Hakatan models that the Mishkan was supposed to portray. It was only after Cheit HaEigel when the Zuhama of the sin of Adam HaRishon returned, that they now required a Mishkan. In Eretz Yisrael, when each would be living on his land and engaging the physical world – toiling the land, repairing their clothing, guarding and protecting, etc., such a Beis Hamikdash would always be required. On the surface, it seems as though the Ramban holds that the Mishkan is more of a profound, intrinsic concept to the world. This is not so, for, according to Rashi, had there been no sin, the whole world would have been the Mishkan⁴.

חודש אלו נאמר לו ועלית בבקר אל הר סיני לקבל לוחות האחרונות ועשה שם מ' יום שנאמר בהם (שם י) ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים וגו' מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון אמור מעתה אמצעיים היו בכעס ב' בתשרי נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי כדברך ומסר לו לוחות האחרונות וירד והתחיל לצוותו על מלאכת המשכן ועשאוהו עד אחד בניסן ומשהקם לא נדבר עמו עוד אלא מאהל מועד:

¹ וכן משמע משמות רבה פרשה לג פסקה ג

(ג) ד"א ויקחו לי תרומה הה"ד (שיר ה) אני ישנה ולבי ער אמרה כנסת ישראל אני ישנתי לי מן הקץ אלא הקב"ה ער שנא' (תהלים עג) צור לבבי וחלקי אלקים לעולם אני ישנה מן המצות אבל זכות אבותי עומדת לי ולבי ער אני ישנה ממעשה העגל ולבי ער והקב"ה מרתיק עלי הוי ויקחו לי תרומה פתחי לי אחותי רעיתי עד מתי אהיה מתהלך בלא בית שראשי נמלא טל אלא עשו לי מקדש שלא אהיה בחוץ: משמע שהמשכן בא לעורר שוב את הקשר בין כלל ישראל והרבנו של עולם

וכן בפירושו בהתנחומא תרומה פרק ה

(ה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם אימתי נאמר למשה הפרשה הזו של משכן ביום הכפורים עצמו אע"פ שפרשת המשכן קודמת למעשה העגל א"ר יהודה בר' שלום אין מוקדם ומאוחר בתורה שנאמר (משלי ה) נעו מעגלותיה לא תדע מטולטלות הן שביליה של תורה ופרשותיה הוי ביום הכפורים נאמר למשה ועשו לי מקדש מנין שכן עלה משה בששה בסיון ועשה ארבעים יום וארבעים לילה ועוד עשה ארבעים ועוד עשה ארבעים הרי מאה ועשרים ואתה מוצא שביום הכפורים נתכפר להם ובו ביום א"ל הקדוש ב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כדי שידעו כל האומות שנתכפר להם מעשה העגל ולכך נקרא משכן העדות שהוא עדות לכל באי העולם שהקב"ה שוכן במקדשכם אמר הקדוש ב"ה יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו העגל שכתוב בו (שמות לב) ויתפרקו העם את כל נזמי הזהב וגו' ולכן מתכפרין בזהב וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב אמר הקב"ה (ירמיה ל) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך:

² רמב"ן, שמות לה א – מבאר שהפרשיות נכתבו כסדרן, ומשה רבינו נצטוו לבנות את המשכן כבר באותן ארבעים ימים שעלה לשמים. (וכן בשמות רבה לח ג, זהר ויקהל קצה ע"א)

³ רמח"ל, מאמר הגאולה, ח"ב: ואז נטלה השליטה מן האומות, ובראשון עשו וישמעאל, כמו שנתבאר, ... וזהו שאמר (דברים לג ב): "ד' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קדש." ואז לא די שלא שלטו האומות בישראל, אלא שישראל לקחו הם הממשלה, אם לא שחטאו

⁴ משמואל ויקהל - שנת תר"ע: דעת רש"י דציווי מלאכת המשכן ה' אחר חטא העגל. ויש להביא ראיה לזה, שהרי בשעת הציווי נצטוו גם על בחירת אהרן לכהן, וזה ה' אחר שנבחרו הלויים ונבחר הוא מהם כמ"ש (דהי"א כ"ג) ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים, שיש בו שתי הבדלות אהרן מהלויים והלויים מישראל, ומאחר שהלויים נבחרו אחר מעשה העגל, שוב ע"כ גם אהרן נבחר אז, ומפורש עוד במדרש שנבחר מחמת שהיתה כוונתו במעשה העגל לטובה עי"ש, א"כ ע"כ שגם כל ציווי המשכן ה' אחר חטא העגל. ונראה דהנה מרע"ה מצד עצמו לא הוצרך למשכן, שהרי כתב הרמב"ן (בהקדמה לשמות) דבעשיית המשכן שבו ישראל למעלת אבותם שה' סוד אלוך עלי אהליהם, וממילא מרע"ה שה' בעצמו מרכבה לשכינה כמו האבות הקדושים ועוד יותר מהם וה' סוד ה' עלי אהלו לא הוצרך למשכן להיות אמצעי להשראת

It turns out that the world is made up of a bunch of parallel worlds - the little world which is man; the large world outside of himself; and the Mishkan - the model of how to build the little world.

השכינה. וכ"כ נאמר דישראל קודם החטא, שהיתה מדרגתם גבוהה ונשאה מאד, וכמו אדם הראשון קודם החטא, והיו מוכתרים בשני כתרים חרות ממלאך המות, גם כן לא היו צריכין לעשות משכן. וזה שאנו אומרים בזמירות אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל, דאיתא בכתבי האריז"ל שאותם הכתרים שהתנצלו בהר חורב שכולם זכה משה ונטלן בשבת מחזירן לישראל, וע"כ אין בנין בהמ"ק דוחה שבת, שהרי בצד מה א"צ למשכן, וע"כ ישראל שמחכים בכל יום לבנין בהמ"ק יש להם לשמוח בשבת אעפ"י שאינו בנוי כמקבלי מתן נחליאל שלא היו צריכין אז למשכן כנ"ל: